

3. Факторный, дискриминантный и кластерный анализ./ Под ред. И. С. Енюкова. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 215 с.
4. Ясвин В.А. Психология отношения к природе. – М.: Смысл, 2000

ПРОФКОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКА

Кулаков Руслан Станіславович

аспірант кафедри психології НПУ імені М.П.Драгоманова, м. Київ, Україна

У статті розкривається сутність психологічного супроводу професійного самовизначення старшокласника, значущість і місце самооцінки й рівня професійних домагань у структурі даного новоутворення особистості. Виділено та уточнено зміст профконсультаційного супроводу професійного самовизначення старшокласників на окремих етапах їх професійного розвитку

Ключові слова: старшокласник, професійне самовизначення, профконсультаційний супровід, самооцінка, рівень професійних домагань

Зростаюча психологічна спільність різноманітних видів професійної діяльності людини, широке використання інформаційних і комп'ютерних технологій, швидке впровадження досягнень науки й техніки у виробничий процес різко підвищують інтенсивність та емоційну напруженість праці, її розумової складової. Такі об'єктивні вимоги сучасного ринку праці формують соціальне замовлення на фахівців, які здатні швидко адаптуватися до динамічного виробництва, легко переходити від одного виду праці до іншого, мають здібності до широкого кола професій.

Зацікавленість сучасного суспільства у високому інтелектуальному та творчому потенціалі виробничих сил, висока продуктивність праці яких залежить від якісної підготовки фахівця до виконання конкретних професійних обов'язків, свідчить про динамічне підвищення рівня вимог суспільства до професіоналізму людини. При цьому професійна діяльність людини, яка відповідає рівню вимог виробництва й успішно виконується, повинна задовольняти її найважливіші життєві потреби.

Отже, взаємозв'язок особистості та професії в суспільстві визначається, перш за все, прагненням взаємної злагоди людини й виробництва. В основі цього динамічного процесу лежить механізм обміну інтересів та знань людини на умови її життя. Для узгодження диспозиції особистості, як носія потенційних можливостей творчого виконання конкретних функцій, та професії, як середовища для розгортання професійного потенціалу, у суспільстві діють ряд засобів, які мають на меті створити умови оптимального задоволення потреб особистості та вимог виробництва.

Економічне значення ефективного використання можливостей людського фактору та підвищення рентабельності виробництва в різні періоди розбудови нашої держави визначалося та забезпечувалося державною системою професійної орієнтації населення, яка спрямовувалася на вдосконалення умов узгодженості особистісних характеристик професіонала вимогам конкретної професії. Профконсультаційна робота, як складовий компонент цієї системи, в останні десятиліття спрямовується на узгодження індивідуальних особливостей особистості

та потреб ринку праці і здійснюється на всьому проміжку розвитку та становлення професіонала.

Саме тому *метою* статті є обґрунтування необхідності здійснення профконсультаційного супроводу професійного самовизначення учнів старшого шкільного віку.

Зазначимо, з поглибленням економічних реформ в Україні ринкові принципи все глибше пронизують усі сфери життєдіяльності особистості. Поступово створюється інфраструктура сучасного ринку праці як саморегулюючої системи руху працедавців (покупців професійних послуг) та робітників (продавців професійного потенціалу). Найсуттєвішою соціальною ознакою такої системи є гостра потреба людини отримати робоче місце. Механізмами досягнення цієї мети є глибокий самоаналіз власного професійного „Я” та формування адекватної самооцінки особистості. Спонукальною силою до такої діяльності людини виступають зростаючі вимоги ринкового професійного середовища. При цьому потужність впливу цих вимог об'єктивно зумовлена бажанням продавців робочих місць забезпечити виробничий процес найкращими фахівцями.

Відзначимо також динамічність та неперервність цього процесу. Оскільки на ринку праці існує певна пропозиція потенційних споживачів робочого місця, то тривалість і якість співробітництва між працедавцями та фахівцями визначається рівнем виконання людиною на високому професійному рівні виробничих обов'язків. Вирішення цього завдання (позитивне або ж негативне) спонукає людину до безперервного професійного самовдосконалення й саморозвитку.

Охарактеризовані нами особливості професійної діяльності людини в нових соціально-економічних умовах суттєво вплинули на специфіку професійного самовизначення учнівської молоді. З-поміж інших особливостей, на нашу думку, потрібно враховувати, перш за все, такі: динамічність ринкового середовища, яка не забезпечує сталості сформованих у особистості стратегій самореалізації в конкретній професії та в цілому в різних сферах життя; свобода вибору напряму професійного самовизначення та, одночасно, повна відповідальність за здійснений вибір; розуміння особистістю соціальної справедливості не як рівності прибутків, а як рівності

шансів на суворе дотримання правових та моральних правил ділової активності; повага до добробуту людини, в основі якої лежить її особистий талант, напружена праця та творча професійна діяльність; економічний зиск вчинків особистості у різних сферах життєдіяльності; індивідуалізм, самостійність, розважливість, готовність до ризику, певна жорстокість і навіть агресивність при захисті та реалізації власних інтересів.

З-поміж інших об'єктивних факторів, які переконливо доводять необхідність виявлення і профконсультаційного супроводу професійного самовизначення старшокласників, ми можемо віднести й актуальність соціальної ситуації розвитку дитини шкільного віку, яка в старших класах визначається гострою потребою майбутнього суб'єкта праці готувати себе до творчої самореалізації у професії. Бачення себе в найближчому майбутньому в новій суспільній ролі спонукає випускників навчальних закладів до розвитку якостей і рис характеру, необхідних у майбутньому для фахової діяльності. В умовах ринку праці тільки високий професіоналізм може гарантувати молодій людині високі досягнення в різних сферах її трудової діяльності, служити надійним захистом від безробіття.

Про значення та необхідність профконсультаційного супроводу професійного самовизначення учнів старшого шкільного віку свідчить також стан випускників загальноосвітніх та професійних навчальних закладів на ринку праці. За даними державної служби зайнятості України серед загальної чисельності зареєстрованих незайнятих громадян у 2003 році третину становила молодь віком до 28 років, з них 56,1% осіб офіційно мали статус безробітного.

Загальновідомо, що найчастіше змінюють свою професію працівники у віці до 30 років (до 70% молоді). При цьому такий фахівець, перш за все, неефективно використовує накопичений у даній галузі праці досвід. На новому висококваліфікованому робочому місці продуктивність праці людини протягом перших 6-12 місяців (залежно від складності професії) становить лише 35-60% продуктивності праці кваліфікованого фахівця. Негативний вплив зміни робочого місця на продуктивність праці людини справляє також перехід висококваліфікованого працівника на робоче місце з іншим змістом праці. Такий працівник буде виконувати впродовж декількох місяців професійні обов'язки лише на 50%.

Таким чином, порушення динамічного взаємозв'язку особистості та професії супроводжується негативними наслідками як для виробництва, так і для людини. Крім того, зміна професії супроводжується здебільшого функціональними порушеннями в організмі людини (пристосування робітника до режиму праці й відпочинку, адаптація до виконання певних функцій і т. ін.), які негативно впливають на мобільність та конкурентоспроможність фахівця на ринку праці.

Аргументувати необхідність організації психологічного супроводу професійного самовизначення старшокласників можна й низкою інших факторів. До них ми можемо віднести також і врахування індивідуальнотипологічних особливостей особистості та вимог конкретної професійної праці. Доведено, що результатив-

ність праці людини, професійно важливі якості якої узгоджуються з вимогами професії, на 20% - 40% вище ніж у тих, які такої відповідності не мають.

Необхідність у підготовці учнів до професійного самовизначення підтверджують також статистичні дані про стан здоров'я підростаючих поколінь. На сьогодні медичні обстеження лікарів фіксують у 58% школярів певні обмеження до того чи іншого виду трудової діяльності у зв'язку зі станом здоров'я (24% осіб не можуть працювати на виробництві з підвищеною температурою, 20% юнакам та дівчатам протипоказана робота на конвеєрі, 18% не можуть працювати під впливом шуму та вібрації). Означені нами вище кілька об'єктивних чинників, які в той чи інший спосіб обмежують можливість людини самореалізуватися в обраній професії, переконливо доводять про гостру потребу забезпечення профконсультаційного супроводу професійного самовизначення учнівської молоді, оскільки саме такий напрям функціонує для вирішення згаданих вище проблем.

Зупинимось коротко і на характеристиці вимог до потенційних працівників на вільних робочих місцях. Серед них у соціальному розвитку вимагається вміння особистості працювати в колективі та зберігати його виробничу стабільність. Особливо наголошується на здатності особистості сформувати „ядро” колективу та залучитися до створення психологічного комфорту у ньому, як основи його стабільності. У духовному розвитку важливого значення надається прагненням працівника до зростання професіоналізму, як здорового способу зробити успішну кар'єру. Також у цій групі виокремлюються вимоги до особистості такими поняттями як: самовіддача, самореалізація, самовираження, усвідомлення, відповідальність, стабільність тощо. У групі вимог до фахової підготовки домінуючими характеристиками потенційного працівника є компетентність, творчість та бажання до підвищення кваліфікації. За ранговими показниками на відповідь підприємців: „Що необхідно змінити, щоб підготувати працівників до нових вимог на ринку праці?” на першому місці відзначається створення умов для розвитку творчого потенціалу особистості. На другому місці – стимулювання розвитку її самостійності і на третьому, лише, - підвищення професійно кваліфікаційної структури підготовки людини в період оволодіння професією.

Отже, об'єктивна потреба у профконсультаційному супроводі професійного самовизначення учнів актуальна й потребує обов'язкового вирішення. Її розбудова, на нашу думку, має розпочинатися із критичного аналізу пострадянських здобутків і відбору змісту профконсультаційної роботи та психолого-педагогічних засобів його реалізації в умовах запровадження ринкових механізмів господарювання з позиції створення дієвих умов (організаційних, інформаційних, методичних, психолого-педагогічних тощо) для творчого самозростання особистості, її активного та свідомого професійного самовизначення.

Теоретичний аналіз означеної вище проблеми свідчить про вирішення її сучасними науковцями у напрямі створення умов для розвитку особистості як суб'єкта

професійної діяльності протягом усього життя. При цьому професійне зростання розглядається як домінуючий аспект загального розвитку особистості, який містить у собі ряд етапів та стадій цього процесу.

Означимо кілька теорій вікового розвитку професіоналізму особистості, які набули найбільшого розповсюдження та використання в профконсультативній практиці:

- періодизація розвитку людини як суб'єкта праці Є.Клімова (стадія перед гри, стадія гри, стадія оптації, стадія професійної підготовки, стадія розвитку професіонала);
- періодизація В.Бодрова (стадія перед гри, стадія гри, стадія оволодіння навчальною діяльністю, стадія професійної адаптації, стадія розвитку професіонала, стадія реалізації професіонала, стадія спаду);
- періодизація В.Моргуна та Н.Ткачова (дослідники виділили, спираючись на запропоновану періодизацію психічного розвитку Б.Ельконіним та А.Божович, 14 етапів професійного розвитку особистості);
- періодизація вітчизняних науковців (Бала Г., Рибалко В., Федоришина Б.) які розглядають розвиток особистості як допрофесійний та власне професійний.
- періодизація Blount C., Glenwick D. (стадія: адекватності - неадекватності, залежності – автономності, умовної залежності – індивідуальності, незалежності), Gaopі B., Neumann M. (стадія: невпевненості – залежності, автономної залежності, впевненості в собі, творчості), Kaslow F. (стадія: збудження, залежності та ідентифікації, активності, вступу в самостійність, ідентичності і незалежності, спокою і легітимності), [1; 2; 3; 4; 5].

Аналіз теоретичних та прикладних досліджень проблеми професійного зростання людини дав нам можливість стверджувати про необхідність профконсультативного супроводу професійного самовизначення старшокласників впродовж їх навчання в школі. Розпочинатися профконсультативній супровід, на нашу думку, має з підготовки школярів до професійного самовизначення і згодом трансформуватися у конкретний вибір майбутньої професії учнями старших класів. Деяко пізніше профконсультативні заходи спрямовані на допомогу молоді, що навчається, здійснити спеціалізацію та початкову профадаптацію. Працевлаштування та програма професійного зросту - кінцева мета організації профконсультативній супроводу. В найбільш загальному вигляді ми можемо виділити чотири етапи:

- підготовчий етап (профконсультативній супровід здійснюється від народження дитини та впродовж її навчання в початковій та середній школі);
- основний етап (профконсультативній супровід здійснюється в старших класах);
- уточнюючий етап (допомога випускникам шкіл та студентам професійних навчальних закладів);
- завершальний етап (профконсультативній супровід під час працевлаштування).

Виділення етапів дає можливість уточнити зміст профконсультативного супроводу професійного само-

визначення учнів старшого шкільного віку на окремих етапах їх професійного розвитку.

На першому (підготовчому) етапі завданнями профконсультативного супроводу є спостереження, виявлення, обґрунтування та створення відповідних умов для розвитку індивідуальності кожного окремого школяра. Реалізуються ці завдання за рахунок включення дитини в різноманітні види пізнавально-перетворюючої діяльності навчально-виховного процесу школи та позашкільного навчального закладу освіти й виховання (класна, позакласна, шкільна, позашкільна суспільнокорисна, спортивна, гурткова та інша діяльність). Здійснюється профконсультативна робота в початковій та середній школі у напрямі ознайомлення учнів зі світом професій та основами сучасного виробництва. Саме це стає підґрунтям для формування в особистості стійкого і дієвого інтересу до певної групи професій.

Згодом (основний етап) форми та методи профконсультативного супроводу спрямовуються на підготовку учнів старшої школи до самостійного та усвідомленого вибору ними майбутньої професії. Механізмами такої активності є трансформація в старшокласників пізнавальних інтересів у професійний інтерес і побудова, у процесі зрівноважування вимог професії та потреб особистості, професійних намірів. Реалізуються означені завдання за рахунок сукупності форм та методів активізації професійного самовизначення особистості, які ми відносимо до групи формуючих (гуртки, факультативи, предмети на вибір тощо). Особливе значення на цьому етапі мають форми та методи профконсультативного супроводу в сучасній загальноосвітній школі під час вивчення блоку питань, пов'язаних із розумінням загальних понять про деякі психічні процеси та індивідуальні особливості особистості, які необхідно учневі враховувати при виборі майбутньої професії. Школярі, досліджуючи свої якості під час таких видів робіт, виробляють уміння самоаналізу (Образ „Я”) та аналізу професії (Образ „Я” у світі професій), які необхідні для успішного професійного самовизначення.

У 11-12 класах загальноосвітньої середньої школи (уточнюючий етап) профконсультативній супровід спрямований на допомогу випускникам шкіл у конкретизації фахової підготовки. Така допомога передбачає розгортання, за рахунок механізмів самооцінки та самопізнання, потенціалу професійного самовдосконалення особистості, який реалізується в побудові власної програми професійного зростання. Зазначимо, провідним результатом цієї активності молодшого юнака має стати сформованість у нього образу професійного майбутнього, спонукальною силою до активності якого є мотиваційно-ціннісна спрямованість особистості на досягнення успіху в обраній професії.

Відзначимо, саме на цьому етапі професійного розвитку особистості актуальним видається дослідження професійних домагань особистості і їхньої адекватної самооцінки, оскільки виявлені психологічні особливості їх функціонального перебігу дозволять створити умови для активізації рефлексивних механізмів професійного

самовизначення старшокласника у навчально-виховному процесі сучасної школи.

Для того, щоб розкрити значущість самооцінки й рівня домагань особистості у ранній юності, охарактеризуємо вікові особливості розвитку дитини у цьому віковому періоді. Для раннього юнацького віку характерними змінами у житті є близьке завершення середньої освіти й об'єктивно задана необхідність обрати майбутню професію або ж професійний навчальний заклад для продовження освіти. Таке соціальне середовище розвитку старшокласника спонукає його до активної пошукової діяльності, яка спрямована на визначення й усвідомлення свого місця в майбутньому. Саме тому до закінчення школи у дитини диференціюються, індивідуалізуються і стають усвідомленими інтереси до різних видів діяльності, формується образ „Я у майбутньому світі професій”.

Зміна соціальної позиції старших учнів у школі, оволодіння новими й ускладненими формами навчання, практичні спроби своїх сил у визначених видах діяльності стають детермінантами розвитку якісно вищої форми самосвідомості особистості, яка характеризується її узагальненим характером.

Необхідність у життєвому самовизначенні і спрямування планів у майбутнє, потреба у самоусвідомленні себе як цілісної особистості, оцінка своїх можливостей у виборі майбутньої професії, самоусвідомлення своєї життєвої позиції, стійкість інтересів, поява професійних намірів, визначення свого місця у суспільстві, формування світогляду і становлення характеру є найсуттєвішими особливостями вікового розвитку особистості у юнацькому віці.

Також в учнів старших класів формуються основи наукового світогляду. Мислення молодої людини цього віку стає більш зрілим, набуває певної системи, стійкості, виявляються здібності до глибоких узагальнень, підсилюється бажання сформувати своє бачення світу і ставлення до нього. Особистість прагне і потребує активної участі у житті не тільки свого колективу, але й суспільства в цілому.

Варто враховувати, що юнацький вік є перехідним періодом у професійному розвитку людини. І, як кожне перехідне явище, такий вік характеризується нестійкістю внутрішнього стану та поведінки дитини. Це час докорінних трансформацій у внутрішньому світі особистості, у загальній структурі її індивідуально-психологічних особливостей.

Отже, вікові та індивідуальні особливості даного вікового етапу розвитку особистості досягають апогею своїх можливостей. Але соціально-психологічні властивості і становлення особистості загалом все ще знаходиться на етапі вирішальних перетворень. Тому юності притаманна певна внутрішня дисгармонія і протиріччя у поведінці, які суттєво впливають на процес професійного самовизначення.

Безпосередньо пов'язані з процесом професійного самовизначення особистості також і окремі протиріччя юнацького віку. Це, перш за все, протиріччя між прагненням проявити себе у декількох видах діяльності і необхідністю остаточно визначити свою життєву позицію, обрати для себе конкретну професію. Наступним і не

менш значущим протиріччям є самооцінка своїх можливостей і придатності до певної праці та практичними можливостями у реалізації своїх намірів. Важливим є також протиріччя між результатами пізнання обраної професії і першими практичними уявленнями дитини про неї, сформованими раніше із розповідей інших осіб, з книг, кінофільмів і т.д.

Отже, професійне самовизначення у ранній юності є результатом тривалого процесу розвитку особистості, а свідомий і обґрунтований вибір майбутньої професії його етапом у старшому шкільному віці. Об'єктивно задана потреба у здійсненні після закінчення загальноосвітньої школи вибору будь-якого виду професійної діяльності, незалежно від його реалізації на практиці (може бути лише у формі наміру індивіда), свідчить про необхідність підготовки дитини до оволодіння у майбутньому тією чи іншою професією. Така готовність базується на глибокому пізнанні себе та пізнанні вимог бажаної у майбутньому професії. Саме адекватна самооцінка й професійні домагання забезпечують усвідомлений та обґрунтований професійний вибір дитини, який узгоджений з бажанням і можливостями та потребою ринку праці у фахівцях.

Зважаючи на означене вище зміст профконсультативного супроводу реалізується за рахунок різних видів (інформаційно-довідкова, діагностична, формуюча) педагогічної роботи. Інформаційно-довідковий напрям спрямовується на ознайомлення школярів з професіографічною інформацією і передбачає забезпечення учнів знаннями про значення вибору професії, види та умови праці, професії та вимоги, які вони висувають до фахівців, кон'юнктуру ринку праці і т. ін.

Діагностичний напрям профконсультативного супроводу спрямований на виявлення індивідуальних особливостей особистості, своєрідності та неповторності кожного старшокласника. Означений напрям роботи передбачає дослідження особистості старшокласника як цілісного й динамічного у віковому аспекті утворення.

Формуючий напрям профконсультативного супроводу має на меті підготувати старшокласника до самостійного вибору майбутньої професії. Самостійність у цьому процесі проявляється у відносній незалежності та можливості на основі досвіду узгодження різноманітних чинників вибору знаходити компроміси, визначати і передбачати, оцінювати і відповідати за свій вибір. Формування самостійності старшокласників при виборі майбутньої професії передбачає здатність повторити вибір за необхідності в нових умовах та здійснити вузьку спеціалізацію в майбутньому. Змістом формуючого напрямку профконсультативного супроводу є індивідуалізація підготовки учнів за рахунок зовнішньої і внутрішньої диференціації. Зовнішня диференціація передбачає виділення окремих учасників цього процесу, формування певних груп, а внутрішня - систематизацію відповідного навчального матеріалу.

Отже, узгодження диспозиції особистості, як носія потенційних можливостей виконання конкретних функцій, та професії, як середовища для розгортання творчого потенціалу особистості, передбачає необхідність здійснення профконсультативного супроводу професійного самови-

значення старшокласників, формування у них адекватної самооцінки та рівня професійних домагань.

Література

1. Климов Е.А. История психологии труда в России: учебн. пособие / Е.А. Климов, О.Г. Носкова. - М. : МГУ, 1992. - 221 с.
2. Моргун В.Ф. Проблема периодизации развития личности в психологии / В.Ф. Моргун, Н.Ю. Ткачева. - М. : МГУ, 1981. - 84 с.
3. Підготовка до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи): навч. мет. мос. / [За ред. Г.О. Бала, П.С. Перепелиці, В.В. Рибалки]. - К.: Наукова думка, 2000. - 188 с.
4. Gaoni B. Supervision from the point of view of the supervisee / B. Gaoni, M. Neumann // American Journal of Psychotherapy. - 1974. - №23. - 108-114 с.
5. Kaslow F. Supervision and training: Models, dilemmas, and challenges / F.Kaslow. - New York: Haworth, 1986.

МИФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОГО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЯ ТАНЦА В ИСТОРИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ

Кузьменко Евгения Николаевна

Черниговский государственный педагогический университет имени Т.Г.Шевченко; факультет начального обучения; кафедра практической психологии, доцент, кандидат психологических наук, г. Чернигов, Украина

У статті розглядається проблема змін функціонального навантаження і міфологічного змісту танцю, як специфічного ритуального, культового дійства, і такого, що дає змогу розважитись. З'ясовуються причини виникнення і розвитку сольних і групових танців у різних культурах

Ключові слова: *рух; тілесність; міф; танець; міфологія танцю; функції танцю; особливості групових і сольних танців; первісні танці; древньогрецькі танці; індійські танці*

Проблема танца, как сознательного ритуального движения всегда интересовала человечество. Более того, с момента появления сообществ людей начинают существовать, развиваться и укрепляться танцевальные традиции. Коль скоро появились в свете люди, то и изобретены были танцы – так говорится в одном из многочисленных танцевальных словарей 18 века [5, с.5]. Правильным будет сказать, что танец был естественен, как сама жизнь людей.

Древнейшее из дошедших до нас свидетельств о ритуальном танце – изображение человека в маске благородного оленя, которое сохранилось среди рисунков в испанской пещере Альтамира. Конечно, это не только танец. Искусство древних было еще нерасчлененным, то есть не выделялись в самостоятельный вид искусства ни танец, ни песня, ни театр, но все объединялось общей идеей или ситуацией.

По мнению многих специалистов [2; 4; 5] в смежных с психологией областях науки и культуры, первобытные и современные танцы имеют много общего: пробуждают чувство чего-то дикого, увлекают четким ритмом, заражают эмоциональным состоянием единства, общности, принадлежности к конкретной группе. Но, в силу существенных изменений массового сознания под влиянием развития и смены цивилизаций, религий, научно-технического и информационного прогресса, современному танцу свойственны совершенно иные психологические механизмы возникновения – желание развлечься, дать выход телесной энергии. Танец трансформировался в цепочку сменяющихся друг друга движений. Основа же древнего танца это магия и ритуал. В толпе исполняющих танец не было разделения на участников и зрителей – все были участниками действия, неважно –

главными или второстепенными. Важной особенностью первобытных танцев было отсутствие разделения на профессионалов и дилетантов, поскольку такое разделение возникает только тогда, когда танец превращается в зрелище, развлечение. А танец как часть ритуала – это часть жизни, необходимое действие.

Целью нашего исследования является изучение психологических и мифологических причин трансформации танца в условиях различных культур, религий, цивилизаций.

Исходя из темы и цели исследования, необходимо уточнить, что *миф* не является неким искаженно-фантастическим отражением действительности. Мы согласны с Ю.М. Швалбом [7, с.32] в том, что миф – это одна из наиболее древних и устойчивых культурных форм организации и трансляции группового опыта, и механизм регуляции индивидуального поведения. Целостный миф содержит в себе описание образца, способа действия или поведения и обоснование смысла этого действия. Причем, обоснование всегда выходит за рамки индивидуального опыта (в классических мифах это всегда осуществлялось через придание действию божественного статуса). Такое построение мифа позволяет личности снять проблему мотивации поведения – вопрос «почему это надо делать именно так?» просто не возникает в силу высшей осмысленности. Поэтому к мифам следует относиться не сточки зрения научного высокомерия, а с точки зрения психологического анализа их регулятивного потенциала.

Магическое сознание и магические действия по своей структуре достаточно близки к мифу, но обладают некоторыми особенностями. Магическое действие в обыденном сознании часто путают с волшебством. С